

BÀI 13

Kết quả cần đạt

- Cảm nhận được vẻ đẹp trong sáng, đầm thắm của những kỉ niệm về tuổi thơ và tình cảm bà cháu trong bài *Tiếng gà trưa*. Thấy được nghệ thuật biểu hiện tình cảm, cảm xúc qua những chi tiết tự nhiên, bình dị của bài thơ.
- Nắm được khái niệm *điệp ngữ*, tác dụng của *điệp ngữ*.
- Luyện nói : biết phát biểu cảm nghĩ về một tác phẩm văn học.
- Hiểu được *luật thơ lục bát* và biết *làm thơ lục bát* đúng luật.

VĂN BẢN

TIẾNG GÀ TRƯA

Trên đường hành quân xa
Dừng chân bên xóm nhỏ
Tiếng gà ai nhảy ỏ :
"Cục... cục tác cục ta"
Nghe xao động nắng trưa
Nghe bàn chân đõ mỏi
Nghe gọi về tuổi thơ

Tiếng gà trưa
Ồ rơm hồng những trứng
Này con gà mái mơ
Khắp mình hoa đốm trắng
Này con gà mái vàng
Lông óng như màu nắng

Tiếng gà trưa
Có tiếng bà vẫn mắng
- Gà đẻ mà mày nhìn
Rồi sau này lang mặt⁽¹⁾ !
Cháu về lấy gương soi
Lòng dại thơ lo lăng

Tiếng gà trưa
Tay bà khum soi trứng
Dành từng quả chắt chiu
Cho con gà mái ấp

Cứ hàng năm hàng năm
Khi gió mùa đông tới
Bà lo đàn gà toi
Mong trời đừng sương muối⁽²⁾
Để cuối năm bán gà
Cháu được quần áo mới
Ôi cái quần chéo go⁽³⁾
Ống rộng dài quét đất
Cái áo cánh trúc bâu⁽⁴⁾
Đi qua nghe sột soạt.

*

* * *

Tiếng gà trưa
Mang bao nhiêu hạnh phúc
Đêm cháu về nằm mơ
Giấc ngủ hồng sắc trứng

Cháu chiến đấu hôm nay
 Vì lòng yêu Tổ quốc
 Vì xóm làng thân thuộc
 Bà ơi, cũng vì bà
 Vì tiếng gà cục tác
 Ở trứng hồng tuổi thơ.

(Xuân Quỳnh^(★), trong *Sân ga chiều em đi*,
 NXB Văn học, Hà Nội, 1984)

Chú thích

(★) Xuân Quỳnh (1942 – 1988) quê ở làng La Khê, ven thị xã Hà Đông, tỉnh Hà Tây (nay thuộc Hà Nội), là nhà thơ nữ xuất sắc trong nền thơ hiện đại Việt Nam. Thơ Xuân Quỳnh thường viết về những tình cảm gần gũi, bình dị trong đời sống gia đình và cuộc sống thường ngày, biểu lộ những rung cảm và khát vọng của một trái tim phụ nữ chân thành, tha thiết và đầm thắm. Năm 2001, Xuân Quỳnh được tặng Giải thưởng Nhà nước về văn học nghệ thuật.

Bài *Tiếng gà trưa* được viết trong thời kì đầu của cuộc kháng chiến chống đế quốc Mĩ, in lần đầu trong tập thơ *Hoa dọc chiến hào* (1968) của Xuân Quỳnh.

(1) *Lang mặt*: da mặt có những đám trăng loang lổ do bệnh lang ben (bệnh ngoài da, do một thứ nấm gây ra). Trong dân gian xưa lưu truyền quan niệm cho rằng nhìn gà đέ sẽ bị lang mặt.

(2) *Sương muối*: sương đông thành những hạt băng trăng xoá phủ trên mặt đất và cây cỏ, trông như muối, chỉ xuất hiện khi thời tiết rất lạnh, có hại đối với cây cối và loài vật.

(3) *Chéo go*: vải dày, trên mặt vải có những đường dệt chéo song song với nhau theo bề ngang khổ vải.

(4) *Trúc bâu*: vải trắng dày dệt bằng sợi bông thông thường.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Cảm hứng của tác giả trong bài thơ được khơi gợi từ sự việc gì? Mạch cảm xúc trong bài thơ diễn biến như thế nào?

2. Những hình ảnh và kỉ niệm gì trong tuổi thơ đã được gợi lại từ tiếng gà trưa? Qua đó bài thơ đã biểu hiện những tình cảm gì của tác giả?

3. Em cảm nhận được gì về hình ảnh người bà và tình cảm bà cháu được thể hiện trong bài thơ?

4. Bài thơ làm theo thể 5 tiếng, nhưng có những chỗ biến đổi khá linh hoạt. Em có nhận xét gì về cách gieo vần, về số câu (dòng) thơ trong mỗi khổ?

Câu thơ "Tiếng gà trưa" được lặp lại nhiều lần trong bài ở những vị trí nào và có tác dụng ra sao?

Ghi nhớ

- *Tiếng gà trưa* đã gợi về những kỉ niệm đẹp đẽ của tuổi thơ và tình bà cháu. Tình cảm gia đình đã làm sâu sắc thêm tình quê hương đất nước.
- *Bài thơ theo thể 5 tiếng* có cách diễn đạt tình cảm tự nhiên và nhiều hình ảnh bình dị, chân thực.

LUYỆN TẬP

1. Chọn học thuộc một đoạn của bài thơ khoảng 10 dòng.

2. Cảm nghĩ của em về tình bà cháu trong bài thơ này.